

NOTA A LA TRADUCCIÓ

DELS SONETS I DE LA TRIA

Text i edicions

L'any 1560 s'imprimia a París, *chez* Gabriel Buon, la primera edició de les *Œuvres* de Pierre de Ronsard, edició múltiple on va constituir-se, per primera vegada, un recull de composicions —*Le Premier Livre des Amours*— que incloïa peces anteriors al 1555 de diverses procedències, sobretot dels *Amors* del 1552 —la primera sèrie de sonets de l'autor— i de la seva reedició ampliada del 1553, on cada poema ja s'acompanyava dels comentaris de l'humanista Marc-Antoine Muret. I, a la manera del *Canzoniere* de Petrarca, aquests *Amors* també estaven dedicats a una sola dama, que, en aquest cas, s'anomenava Cassandra. Certament, la pruija de revisió i correcció de Ronsard era extrema, i a mesura que la seva obra s'anava reeditant i ampliant, el poeta hi introduïa modificacions de tota mena: des de la puntual esmena ortogràfica —perquè en aquells moments la llengua francesa experimentava una intensa transformació— fins a les variants estilístiques que, en convertir-se sovint en canvis substancials, donaven lloc a noves versions dels poemes. En conseqüència, per als sonets que presentem aquí en versió catalana hem pres com a text font el dels *Amors* de Cassandra de l'edició de les *Œuvres* de Ronsard del 1584 —la darrera publicada en vida de l'autor—, text que van establir Jean Céard, Daniel Ménager i Michel Simonin a l'edició de les *Œuvres complètes* del poeta de la «Bibliothèque de la Pléiade» (vol. I, 1993); i per

aquest motiu hem respectat l'ordre i la numeració dels poemes que aquesta edició va disposar, mitjançant una xifra entre claudàtors que és precedida per la de la nostra tria. Excepcionalment, però, en tres casos hem optat per les versions primerenques del 1552 (sonets 20 [XCII], 31 [CXXX] i 32 [CXXXI]); i, així mateix, hem inclòs en la tria, per la seva singularitat, un sonet que no fou recollit a *Le Premier Livre des Amours* —el 8 [XXXIX]—, però que havia aparegut als *Amors* del 1553 i que, finalment, va ser inclòs, tot i que amb moltes variants, a *Les Amours diverses* (una secció afegida a l'edició del 1578);¹ per a aquests quatre poemes, el nostre text de referència ha estat el que van fixar Henri i Catherine Weber a l'edició dels *Amors* (1552-1553) de Classiques Garnier (1979).

«*La Cassandre*»

A diferència del que succeïa en el *Canzoniere* de Petrarca, als sonets de *La Cassandre* la descripció física de l'estimada no sempre coincideix, perquè Cassandra va actuar, de fet, com a recurs retòric; era el pretext per mitjà del qual Ronsard pogué dur a terme, precisament, un tipus de poesia amorosa afí a la koiné petrarquista. Quant a la identitat d'aquesta dama, val a dir que ha estat identificada amb la noble d'origen florentí Cassandra Salviati (identificació que corroboren alguns dels contemporanis del poeta com ara Théodore-Agrippa d'Aubigné); però, com destaca Bellenger, encara que es tracta d'una dona que va existir veritablement i que Ronsard bé hauria pogut conèixer a la ciutat de Blois l'abril del 1545, la «Cassandre des *Amours* est surtout un nom, une inspiration, la figuration d'un état d'âme».² Per tant, i més enllà de la possible circumstància biogràfica, el

que ens interessa és el codi de representació de l'amor que els versos manifesten i la tradició poètica a la qual s'adscriuriem, tot i que precisament pel que això significa en relació amb l'originalitat del poeta quant al tractament d'imatges i temes. Com ja indicaven les anotacions de Muret, i encara més les de la monumental edició crítica de Paul Laumonier, en *La Cassandre* s'identifiquen nombroses ressonàncies i fins quasi veritables traduccions de versos d'Horaci, Ovidi, Properci, Petrarca, Bembo o Ariosto, i en alguns casos ha estat aquesta «genealogia» la que ens ha proporcionat els elements per dur a terme les nostres versions; però justament un dels trets distintius de les composicions ronsardianes és la vivacitat que desprenen, qualitat que no s'adiria amb el convencionalisme del repertori de tòpics en els quals s'inspiren, perquè l'autor aconseguia, mitjançant una dicció vibrant i lluminosa, de revocar el grau de «retorització» de les imatges tot fent que els seus versos destil·lessin una immediata sensualitat. Certament, els sonets de *La Cassandre*, per les freqüents al·lusions mitològiques i el lèxic *savant* característic del poeta, no eren de fàcil lectura —cosa que comportà que els comentaris de Muret esdevinguessin, de fet, necessaris—;³ però el que nosaltres hem volgut destacar amb la nostra tria no ha estat tant l'erudició de l'autor com la seva capacitat per recrear una imatgeria tòpica, de manera que els cinquanta sonets que aquí es recullen no només palesen alguns dels motius més comuns de la poesia amorosa de tradició petrarquista, sinó el peculiar tractament que en feia Ronsard, que fins i tot parodiava les fórmules amb què aquests *topoi* s'explicitaven —n'és un clar exemple el sonet 3 [XVII].